

Luleå tekniska universitet
Rektor

Luntmakargatan 13, Box 785 I,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Agnes Ers
08-563 085 21
agnes.ers@hsv.se
BESLUT

2010-10-26
Reg.nr 641-1467-10

Beslut om tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå inom område musik

Högskoleverket beslutar att inte ge Luleå tekniska universitet tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå inom området musik.

Ansökan och ärendets hantering

Luleå tekniska universitet har den 15 mars 2010 ansökt till Högskoleverket om tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå. För granskning av ansökan har Högskoleverket utsett följande sakkunniga: expert Torsten Kälvemark (ordförande), lektor Annikka Konttori-Gustafsson, professor Bjørn Andor Drage, samt lektor Kristin Kjølberg. Underlag för bedömningen har varit ansökan med bilagor samt ett platsbesök vid lärosätet den 26 maj 2010. Två av de sakkunniga, Bjørn Andor Drage och Kristin Kjølberg fick i sista stund förhinder att delta vid platsbesöket. Deras bedömning grundar sig på det skriftliga material som inkommit, ansökan med bilagor. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de bedömningsgrunder som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas bedömning är att det finns goda förutsättningar att bedriva konstnärlig utbildning på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet när det gäller lärarresurser, lokaler, anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning, nivå och progression i utbildningen samt kvalitetssäkring. För närvarande finns dock ett mycket litet antal doktorander i ämnet musikalisk gestaltning – två som mycket snart avslutar sin utbildning och två helt nyantagna. Universitetet tycks sakna en utarbetad och målmedveten strategi som garanterar

skapandet av ett sammanhållet doktorandkollegium i musikalisk gestaltning under de närmaste åren. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Beslut

Högskoleverket beslutar att inte ge Luleå tekniska universitet tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå inom området musik.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Agnes Ers i närvaro av stabschefen Lennart Ståhle och avdelningschefen Magnus Hjort.

Lars Haikola

Agnes Ers

Kopia till:
Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Bedömaregruppens utlåtande

LTU

Luleå tekniska universitet inkom i mars 2010 med en ansökan om tillstånd att utfärda konstnärlig examen på forskarnivå inom området musik. Högskoleverket utsåg en bedömaregrupp för prövningen bestående av följande fyra sakkunniga: expert Torsten Kälvemark (ordförande), lektor Annikka Konttori-Gustafsson, Sibeliusakademien i Helsingfors, professor Bjørn Andor Drage, Universitetet i Tromsø samt lektor och forskare Kristin Kjølberg, Norges Musikkhøgskole. Bedömaregruppens arbete har baserat sig på den skriftliga ansökan som inkommit från Luleå tekniska universitet, de aspekter och kriterier som Högskoleverket utarbetat, samt examensordningen (SFS 2009:933). Dessutom genomfördes ett platsbesök den 26 maj 2010 då universitetets rektor, dekan, institutionsledning, masterstudenter, doktorander och handledare intervjuades. Vid platsbesöket fick två av de sakkunniga förhinder i sista stund att delta, nämligen Bjørn Andor Drage och Kristin Kjølberg. Deras bedömningar, som inkommit skriftligt till Högskoleverket, grundar sig därför på det skriftliga materialet i ansökan.

Beskrivning av det tänkta området för examenstillstånd

Det tänkta områdets benämning

Benämningen på området för det sökta examenstillståndet är musik. I området ingår ett forskarutbildningsämne – musikalisk gestaltning. Examensbenämningen är ”Konstnärlig doktorsexamen i Musikalisk gestaltning”/”Konstnärlig licentiatexamen i Musikalisk gestaltning”. Utbildningen bedrivs vid Institutionen för musik och medier vid Luleå universitet, Campus Piteå.

Den tänkta utbildningens upplägg, behörighetskrav och antagningsförfarande

Forskarutbildningen i Musikalisk gestaltning som leder fram till konstnärlig doktorsexamen omfattar 240 högskolepoäng. Den består av en kursdel om 60-120 högskolepoäng och ett dokumenterat konstnärligt forskningsprojekt (doktorsavhandling) om 120-180 högskolepoäng. I doktorsavhandlingen ingår en konstnärlig produktion motsvarande minst 50 procent av poängtalet för projektet, dock minst 80 högskolepoäng.

Utöver grundläggande behörighet krävs för antagning särskild behörighet i form av konstnärlig examen på avancerad nivå med 120 högskolepoäng inom huvudområde Musikalisk gestaltning, dokumenterad musikalisk verksamhet på hög professionell nivå inom aktuell inriktning, samt mycket goda kunskaper i muntlig och skriftlig kommunikation på svenska eller engelska.

Antagningen till den konstnärliga forskarutbildningen ska ske enligt det styrdokument som finns för antagning till forskarutbildning vid universitetet i övrigt. En intern rekryteringsgrupp utses av prefekten vid institutionen för musik och medier. Universitetet planerar dessutom att, för de sökande som bedöms i första hand komma i fråga för antagning, ta in yttrande av extern(a) sakkunnig(a). Dessa sökande blir intervjuade. Rekryteringsgruppen gör en rangordning av dessa sökande och föreslår antagning till prefekten, som sedan fattar beslut om antagning på delegation av fakultetsnämnden.

Organisation

Ämnet musikalisk gestaltning tillhör institutionen för musik och medier som är en del av universitetets filosofiska fakultet. Övriga ämnen vid institutionen är musikpedagogik, ljudteknik samt medie- och kommunikationsvetenskap. Filosofiska fakultetsnämnden har huvudansvar för utbildningen på forskarnivå. Prefekten är ansvarig för arbetsledning och ekonomi på institutionen och har därmed ledningsansvar också för hur utbildningen bedrivs. Avdelningschefen har personalansvar och är därmed arbetsledare för anställda doktorander vid avdelningen. För varje forskarutbildningsämne på universitetet finns en ämnesföreträdare som har huvudansvar för utbildningen på forskarnivå inom ämnet samt för ämnets allmänna utveckling. Vid institutionen finns dessutom en utbildningsledare för forskarutbildningen på tio procent av heltidsanställning samt en handläggare med ansvar för registrering av poäng inom utbildningen på forskarnivå. Huvudhandledare är anställda vid institutionen och har helhetsansvar för doktorandens utbildning.

Bedömning utifrån Högskoleverkets aspekter och kriterier vid prövning av examensrätt för konstnärlig examen på forskarnivå

Resurser

Lärresurser

Det finns i dagsläget fyra doktorander i musikalisk gestaltning vid Luleå tekniska universitet. En beräknar att disputerar 2011 och en andra planerar att avsluta sina studier med att ta ut en licentiatexamen våren 2011. Två av doktoranderna har anställts 2010. De ingår i den nationella konstnärliga forskarskolan.

Förutom en professor i musikalisk gestaltning finns sex konstnärliga professorer vid Institutionen för musik och medier, avdelningen Musikhögskolan. Det finns även två professorer med ”konstnärlig kompetens” i musikpedagogik vilka är handledare för fem doktorander. Samtliga professorer är män. Inom

musikpedagogik finns en docent (50 procent anställning, kvinna) med konstnärlig kompetens.

Vidare finns vid avdelningen nio konstnärliga lektorer, varav fem är kvinnor. De konstnärliga lektorerna undervisar på grundnivå och avancerad nivå. En av dem har disputerat vid institutionen och ses som en potentiell handledarresurs inom den konstnärliga utbildningen på forskarnivå.

Samtliga professorer och lektorer, förutom en konstnärlig professor, har tillsvidareanställning. Alla har tid för konstnärligt utvecklingsarbete och/eller konstnärlig forskning inom ramen för sina anställningar.

I handledning på forskarnivå i musikalisk gestaltning medverkar för närvarande förutom professorn i musikalisk gestaltning även två konstnärliga professorer samt en professor i musikpedagogik. Övriga konstnärliga professorer är potentiella handledarresurser inom den konstnärliga utbildningen på forskarnivå.

Det finns även konstnärliga gästprofessorer och konstnärliga gästlektorer. De undervisar individuellt eller i kurser men fungerar inte som handledare.

Härutöver finns ett stort antal adjunkter anställda på konstnärlig grund, både tillsvidare och tillfälligt. Bland dessa är könsfördelningen jämn.

Luleå tekniska universitet deltar i den nationella konstnärliga forskarskolan som leds av Lunds och Göteborgs universitet och där sammanlagt tolv lärosäten kommer att ta del av verksamheten. Vid de lärosäten som finansierar doktorandtjänster vid forskarskolan från och med höstterminen 2010, finns enligt uppgift cirka 120 professorer anställda på konstnärlig grund, de flesta inom musik. De medel som beviljats forskarskolan kommer att finansiera handledarresurser för de doktorander som kommer att ingå där. Luleå tekniska universitet har också redan sedan tidigare använt sig av möjligheten att vid behov rekrytera biträdande handledare från andra lärosäten.

Handledarutbildning anordnas vid universitetet och kommer även doktorander eller nydisputerade till del. Ingenting nämns dock om handledarutbildning speciellt avsedd för handledare inom konstnärlig forskarutbildning.

Slutsats

Lärarkapaciteten är mycket god. Kompetensen hos de professorer som handleder doktoranderna är mycket hög, såväl konstnärligt som när det gäller konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning. Även andra professorer och en docent vid universitetet har erfarenhet av konstnärlig forskning inom musik. När det gäller orkesterinstrument är lärarkompetensen vid universitetet något svag, men

samarbetet med den nationella forskarskolan borde säkra att eventuella doktorander i dessa instrument får god handledning. Det är bra att handledarutbildning kan ordnas i samarbete med övriga universitetet, men här saknas än så länge ett initiativ till att skapa särskild handledarutbildning för handledare på konstnärlig forskarutbildning. Samarbetet med den nationella forskarskolan för konstnärlig forskning kommer troligtvis att ge goda möjligheter för handledare att delta i dylika utbildningar. Den sneda könsfördelningen i lärarkåren är anmärkningsvärd. Det finns i nuläget ingen kvinna bland de konstnärliga professorerna, och en uttalad strategi saknas för att rätta till problemet.

Infrastruktur

Vid institutionen för musik och medier på campus Piteå finns ett stort antal seminarielokaler, föreläsningsslokaler, repetitionslokaler, konsertlokaler och studios för musikinspelningar, radio-och TV-produktion samt dansutbildning. Ett konserthus, Studio Acusticum, är sammanbyggt med institutionen. Där finns den stora konsertsalen med 700 publikplatser och en flexibel konsertlokal, Black Box. Institutionen har en miljö avsedd för komposition, där det också finns möjligheter att bedriva elektroakustisk komposition. Varje doktorand får ett arbetsrum med dator och tillgång till institutionens och universitetets biblioteks- och informationsresurser.

Slutsats

Lokaler och utrustning är i toppklass och ger mångsidiga möjligheter till konstnärlig forskning. I Studio Acusticum finns en ojämförlig resurs för olika former av musikalisk gestaltning. Biblioteket vid campus Piteå är en del av universitetets samlade resurser.

Ekonomiska förutsättningar

Kostnaderna för att inrätta konstnärlig examen på forskarnivå vid Luleå tekniska universitet bedöms av lärosätet som möjliga att täcka inom befintliga ekonomiska ramar. Forskarutbildningsämnet musikalisk gestaltning har genom rektorsbeslut i juni 2010 inrättats som forskningsämne, vilket innebär ökade ekonomiska resurser för ämnet. Universitetet anger att ämnet i och med detta kan ”underhålla” två doktorander årligen. Dock måste detta ske med stöd av extern finansiering. Universitetet argumenterar för att inrättandet av musikalisk gestaltning som forskningsämne bör vara en god grund i konkurrensen om externa medel. Vidare räknar man med att kunna frigöra mer ekonomiska resurser till institutionerna i och med en förestående organisationsförändring vid universitetet som innebär en sammanslagning av institutioner för att stärka forskningsmiljöerna. Institutionen för media och musik ska därmed slås samman med tre andra institutioner och bli institutionen för konst, kommunikation och lärande. Samtidigt ska en omfördelning av resurser ske så att institutionerna får möjlighet att prioritera egna

satsningar. Universitetet menar att det kommer att gynna den fortsatta uppbyggnaden av konstnärlig forskning och konstnärlig utbildning på forskarnivå.

Slutsats

I nuläget finns endast fyra doktorander i musikalisk gestaltning, varav två snart tar ut sin examen, och två är helt nyantagna. Bedömaregruppen menar att ekonomiska förutsättningar för att kontinuerligt anställa fler doktorander under de kommande åren är en central aspekt för att bygga upp en välfungerande och stimulerande miljö för konstnärlig utbildning på forskarnivå vid institutionen. De ämnesmässiga förutsättningarna finns, men de ekonomiska förutsättningarna framstår som svårbedömda. Å ena sidan borde ett universitet kunna finansiera ett visst antal doktorandtjänster inom det sökta examenstillståndet, å andra sidan tycks en utarbetad strategi för att garantera finansieringen av dessa att saknas.

Nära anknytning till konstnärligt utvecklingsarbete och konstnärlig forskning

Forskarutbildning i musikalisk gestaltning har bedrivits vid lärosätet sedan år 2003. Hittills har tre personer disputerat i ämnet men inom ramen för den generella examensordningen. Vid institutionen finns sedan 2007 ett konstnärligt kandidatprogram och ett konstnärligt masterprogram i musikalisk gestaltning med stort söktryck. Utbildningen på avancerad nivå verkar utifrån de beskrivna examensarbetena att döma att bedrivs i nära anknytning till konstnärlig forskning och konstnärligt utvecklingsarbete. Dessutom ges en forskningsförberedande kurs på avancerad nivå med inriktning mot konstnärlig forskning.

De exempel på KU-arbeten/konstnärliga forskningsprojekt vid institutionen som lyfts fram i ansökan framstår i några fall mer som rent konstnärliga projekt än som konstnärligt utvecklingsarbete/konstnärlig forskning. Ämnet musikalisk gestaltning är beroende av extern finansiering för att kunna bedriva konstnärlig forskning och utvecklingsarbete. Bedömaregruppen konstaterar dock att konstnärligt arbete bedrivs i ämnet sedan länge. Samarbete med institutionens övriga ämnen är vanligt och initieras bland annat genom så kallade ansökningsseminarier. Ett av universitetets ämnesöverskridande utvecklingsområden är Musik och teknik. Där har musikalisk gestaltning en given plats, men samsas alltså med vetenskapliga ämnen såsom musikpedagogik och ljudteknik. Åtminstone två stora ansökningar om medel till konstnärliga forskningsprojekt har lämnats in 2010. Huruvida de senare ger ett positivt utfall är naturligtvis omöjligt att veta.

Den tänkta konstnärliga forskarutbildningen inbegriper individuellt utformade kurser. De kurser som ges på forskarnivå inom universitetet är öppna också för doktorander i musikalisk gestaltning och bland dem fanns exempelvis 2009 en kurs med anknytning till det konstnärliga området, "Praktikbaserad forskning". En central del i institutionens forskarutbildning är det gemensamma forskarseminariet

för institutionens fyra forskarutbildningsämnen som äger rum var tredje vecka. Här ska doktorander i musikalisk gestaltning kunna presentera pågående konstnärlig forskning, även i form av konstnärliga produktioner. Antalet doktorander i musikalisk gestaltning är dock – som också nämnts – mycket lågt. Som ovan redovisats är lärarkompetensen och lärarkapaciteten mycket god, och doktoranderna garanteras således kvalificerad handledning.

Slutsats

Endast ett fåtal kurser erbjuds konstnärliga doktorander, om ens några. Denna brist kan inte kompenseras av ett kursutbud på universitetet generellt eftersom de vilar på vetenskaplig grund. Seminarieverksamhet finns, och det är positivt att både doktorander, postdoktorer och professorer i olika ämnen vid institutionen deltar. Även här finns dock en risk för att den konstnärliga forskningens perspektiv blir marginaliserade eftersom doktoranderna i musikalisk gestaltning är så få. Det är således ett problem för miljön att antalet doktorander i ämnet är så lågt. Det kan inte i nuläget fullt ut kompenseras av att seminarier hålls tillsammans med övriga ämnen på institutionen, trots att dessa är musikrelaterade. Inte heller den omorganisering som är på gång där universitetets konstnärliga ämnen samlas på samma institution (vid universitetet finns även konstnärlig kandidatutbildning i teater – skådespelarutbildningen vid Teaterhögskolan – och mediedesign), kan helt avhjälpa bristen på kritisk massa inom musikalisk gestaltning. Det är också oklart vilken roll den nationella forskarskolan skulle kunna spela när det gäller att kompensera bristen på kritisk massa, dels för att den är helt nystartad och ännu oklar i sina konturer, dels för att det inte framgår tillräckligt tydligt av LTU:s ansökan vilka förväntningar man har på samarbetet med forskarskolan.

Nivå och progression

Våren 2010 fanns totalt 21 studenter registrerade på konstnärlig masterexamen fördelade på ämnena instrument, dirigering, komposition och orgel. De antogs mellan 2007 och 2009. Masterutbildningen är således ganska ny och antalet studenter relativt litet, men tycks öka betydligt redan i år. De första studenterna på avancerad nivå utexaminerades våren 2010. Den avancerade nivån är väl utvecklad i relation både till grundnivån och till forskarutbildningsnivån. Den forskningsförberedande kurs som ges på avancerad nivå – Konstnärliga forskningsprocesser: teori och metod – är ett bra exempel på detta. Det ges också regelbundna gemensamma forskarseminarier där även studenter på avancerad nivå är välkomna, vilket är mycket positivt. Flera av de masterstudenter vi träffade på platsbesöket kan mycket väl komma att söka konstnärlig forskarutbildning i framtiden. Behörighetskraven till den tänkta konstnärliga forskarutbildningen garanterar progression mellan avancerad nivå och forskarutbildningsnivå. Erfarenhets- och kunskapsutbyte mellan doktorander och studenter på lägre nivåer i musikalisk gestaltning förekommer inte i någon högre grad då antalet

doktorander är så lågt. Dock finns en uttalad ambition att utbyte ska ske, framför allt genom seminarieverksamheten.

Kvalitetssäkring

En eventuell forskarutbildning i ämnet musikalisk gestaltning skulle dra fördel av det kvalitetssäkringssystem som finns på plats vid Luleå tekniska universitet. Här finns universitetsgemensamma styrdokument för utbildningar på forskarnivå som reglerar inrättande, uppföljning av, och eventuell avveckling av examina och utbildningar. Här finns också två dokument som tillsammans uttrycker hur forskningsmiljön vid institutionen för musik och medier bör organiseras och utformas. Det gäller dock inte specifikt det område och det ämne som detta utlåtande handlar om: musik och musikalisk gestaltning. Ämnet tillhör också som nämnts utvecklingsområdet Musik och teknik och i ansökan hänvisas till en presentation på universitetets hemsida. Den är dock mycket översiktlig. Detsamma gäller den vision och de övergripande strategiska mål för utbildning och forskning som bilagts ansökan.

Institutionen för musik och medier samarbetar med kommun och landsting för att finansiera de studios och konsertlokaler som finns vid campus Piteå. Vidare vill man som nämnts vara en aktiv part i den nationella forskarskola i konstnärliga ämnen som nyligen startats. På internationell nivå listas ett flertal samarbetspartners och nätverk men det redovisas inte närmare på vilket sätt det tänkta området musik och ämnet musikalisk gestaltning är en del i dessa.

De allmänna studieplanerna följer högskolelag och högskoleförordning. Det finns ett välfungerande system för att upprätta och följa upp de individuella studieplanerna.

Slutsats

Universitetets kvalitetssäkringssystem fungerar väl när det gäller formella aspekter som exempelvis uppföljning av individuella studieplaner eller inrättande av nya utbildningar. Såvitt bedömargruppen kan se saknas en väl artikulerad plan för hur en forskningsmiljö i området musik med ämnet musikalisk gestaltning ska utvecklas och för hur kvaliteten ska upprätthållas. Ämnets deltagande i internationella nätverk är svårbedömt.